

Denna bild och bilden nedan: På Harplinge kyrkogård ser de inte perenner som något extra skötselkrävande, snarare tvärtom. Med likvärdig skötselinsats har de genom att ta bort små, skötselkrävande gräsytor fått en mer variationsrik och vackrare kyrkogård. På bilden nedan ser vi olika arter av hosta, akleja, alunrot, daggekåpa, näva samt tulpaner av sorten Queen of Night. FOTO: ERLAND NILSSON

Skapar grön oas med återbruk och klurighet

Med en stor portion fantasi, små medel och en hel del klurighet har vaktmästarna i Harplinge skapat en levande kyrkogård utöver det vanliga.

– Det lever kvar många fördomar kring anläggning och skötsel. Vi försöker se utanför det traditionella och hitta lösningar som passar just här hos oss, säger kyrkogårdsvaktmästare Håkan Ljungberg.

Florence Oppenheim

HARPLINGE KYRKOGRÅRD HAR rykte om sig som en grön oas med stora perennplanteringar, unika inslag för ökat biologisk mångfald och platser för eftertanke och vila. Besökarna stannar ofta kvar lite längre på kyrkogården för att njuta av skönheten på kyrkogården. Trots detta är skötselbehovet inte större än vad det var när de flesta ytorna bestod av gräsmattor och grusgångar.

– Tidsmässigt klarar vi skötseln med samma personalstyrka som tidigare, berättar Håkan Ljungberg.

Resan började för drygt tio år sedan. Håkan Ljungberg, som började på Harplinge 1990 efter några år som sommarjobbare, och Erland Nilsson, som också han varit anställd sedan början av 1990-talet, har tillsammans med övrig personal tagit ett steg i taget och omvandlat kyrkogården till något som mer liknar en lummig park än en traditionell begravningsplats.

– I början hade vi stor nytta av att träffa andra kyrkogårdsarbetare och besöka kyrkogårdar i andra delar av landet för att få idéer till vad man kan göra men också få upp ögonen för det som inte är så snyggt. Vi insåg snabbt att svårigheterna och problemen var ungefär likadana överallt, säger Håkan Ljungberg.

Det handlade till exempel om grusgångar som växer igen, om för stora maskiner som inte går att köra överallt eller svårskötta buskar som dominerade tillsammans med öppna gräsytor. Istället har vaktmästar-

na skapat stora perennplanteringar som faktiskt är mer lättskötta och framför allt vackrare. Totalt rör det sig om cirka 4 000 kvadratmeter. De har också lagt kalksten på en del ytor som krävde mycket trimning.

– Vi hade många småtytor som var svåra att komma åt med gräsklipparen. För att ta reda på vilka ytor det var, gick vi helt enkelt ut och körde klipparen där det gick bra att komma åt, och satte pinnar där det var svårt att klippa, berättar Erland Nilsson.

KEMISKA BEKÄMPNINGSMEDEL ÄR bannlysta, och eftersom kyrkogården ligger i ett vattenskyddsområde, kan de inte använda konstgödsel. Idag körs dessutom de flesta maskinerna på batteri: robotklippare, häcksaxar, lövblås med mera. Att de har kunnat minska hanteringen av diesel och olja är bara positivt, både för miljön och för vaktmästarna själva.

– Vi ska till och med byta ut vår kompaktlastare till en batteridrivna från Weideman. Det är viktigt för vår egen arbetsmiljö men också för ljudnivån på kyrkogården generellt. Den största skillnaden i ljudnivå upplevde vi när vi köpte in en batteridrivna trimmer, säger Erland Nilsson.

– Den största nackdelen är att vi inte kan höra var vi är, vi i personalen, säger Håkan Ljungberg. Men vi slipper hörselskydd, kan prata med varandra under arbetet och besökarna får en lugnare miljö. Idag har vi totalt fem robotgräsklippare som klipper de öppna gräsytorerna.

Håkan Ljungberg anställdes på kyrkogården i Harplinge redan 1990.

– Det tog tid och mycket tjt att få anlägga de första perennbatterna i mitten av 1990-talet. Nu har de blivit ett signum för vår kyrkogård, säger han. FOTO: FLORENCE OPPENHEIM

EN ARBETSINTENSIV SYSSLA var tidigare kantklippning. Efterhand har de ersatt denna åtgärd med att plantera perenner i kanterna: hostor, daggekåpor och liknande som ramar in gräsmattorna. Idag kantskar de endast vid gångarna, mellan gräs och grus. Runt träden har de numera planterat perenner, dels för att det är snyggare men framför allt för att det skyddar träden och är mer lättskött.

Att ta av det man har och göra något bra av det tycks vara devisen för kyrkogårdsvaktmästarna på Harplinge kyrkogård. Övre bilden t v: En liten enkel rabatt vid vattenutkastaren, med guldpenningsblad, mörkröd alunrot samt en liten blodfläder. Övre bilden t h: Erland Nilsson har målat loppisstolar i glada färger och satt ut på området. Några har också blivit en installation på en högstubbe. Nedre bilden t h: En tankeväv av grenar, blad och kvistar ingår i Tankestigen som leder fram till Tankehuset (se nästa sida). FOTO: ERLAND NILSSON

De hade också på flera ställen smala, en meter breda gräsmattor intill grusgångar som var mycket svåra att klippa och där gruset ständigt hamnade i gräsytan.

– Vi lade istället igen ytan med sten och gjorde en rabatt innanför, det blev mycket bättre, säger Erland Nilsson

Filosofin är att det som vill växa ska få växa. Av tradition finns mycket öppen jord på kyrkogårdar och en tro om att perenner är svårskötta.

– Vi har mycket perenner men gör nästan ingenting med dem, de sköter sig själva i stor utsträckning, säger Håkan Ljungberg.

DE DRIVER UPP plantor för eget bruk och är i princip självförsörjande på växtmaterial, till exempel hostor.

– Det krävs inga växthus egentligen utan räcker med ganska små ytor. Vi tar 24-brätten och fyller med jord och plockar

fröplantor i singelgångarna och sätter ner. Vi håller inte på med en massa krukor utan gör det enkelt, säger Håkan Ljungberg.

När perennerna breder ut sig tar de en spade och hugger av dem och sätter i en kruka tills de behöver fylla på med växtmaterial någonstans. De tar tillvara trädplantor och till och med nötter som de sätter ner och som ofta tar sig och blir till en trädplanta.

– Vi är lite av frönördar och tycker bara att det är roligt, säger Erland Nilsson.

ÅTERBRUK ÄR EN viktig ledstjärna i arbetet på Harplinge. Inte bara att man tar tillvara växtmaterial från den egna kyrkogården, de har också ögonen öppna för annat som kan komma till användning, som till exempel överblivet stenmaterial. För några år sedan grävde de upp och tog tillvara 20 stycken 40 år gamla rhododendronbuskar på ett äldreboende som skulle byggas om. De

Erland Nilsson är engagerad i Lions och tycker om att förvandla loppisfynd till användbara installationer på kyrkogården.

FOTO: FLORENCE OPPENHEIM

Tankehuset ovan har blivit ett av de mest populära platserna på kyrkogården och ibland kan det till och med vara kö in.

Bilden ovan till vänster: Lättskötta perennrabatter istället för smala strängar av gräs som ska klippas är modellen på Harplinge kyrkogård. Här står också en av Erland Nilssons bänkar i glada färger.

Bilden till vänster: Kyrkogårdspersonalen på Harplinge kyrkogård har fikapaus. FOTO: ERLAND NILSSON

sjelva initierat och som engagerar besökarna.

– Det är till och med så nuförtiden att de nästan förväntar sig något nytt varje gång de kommer hit, berättar Erland Nilsson.

Det rör sig om alltifrån gamla pinnstolar som de har köpt för en spottstyver, målat om och sedan placerat ut på kyrkogården som vilomöjlighet (några har också hamnat överst på en högstubbe) till alldeles egna skapelser som en naturväv eller en fredsduva i grusmaterial.

Likaså har de tagit för vana att spara gamla och döda trädstockar och låter dem ligga kvar med växter runtomkring, som bidrag till den biologiska mångfalden.

– Har ett träd stått hör i 150 år kan det väl få ligga kvar i 30 år till, till glädje för

framför allt insekter men också för våra besökare, säger Håkan Ljungberg.

EN TANKESTIG LEDER fram till Tankehuset, ett standardväxthus med sittplatser, växter och en tankelåda med block och penna där besökarna kan skriva ner sina intryck och tankar från besöket. Hit kan det till och med vara kö på helgerna.

– Det här området har blivit det mest besökta på hela kyrkogården, berättar Erland Nilsson.

Kyrkogården är ett utmärkt exempel på vad kreativitet, lite praktiskt handlag och en ambition att ta tillvara på de möjligheter som kyrkogården och dess närområde bjuder på, kan göra för resultatet.